

INDSIGELSE MOD DET PÅTÆNKTE VINDMØLLETTESTCENTER I THY

Århus d. 1-3-10

Til Miljøudvalget,

Gigavindmøllerne i Hanherred kan blive en uheldig historie ikke kun for Thy, men for hele Danmark. En fejl som eftertiden kan komme til at betale dyrt for. Det ved vi, fordi Danmark på en pudsigt facon har været i situationen før, og vi har vel historien for at lære af den. Efter nederlaget i 1864 var Danmark politisk, økonomisk og moralsk i bund. 2/5 af befolkningen og 2/5 af landområdet var gået tabt. Rigtig mange tvivlede på, at Danmark fortsat kunne eksistere som en selvstændig nation.

I denne situation formulerede digteren H.P. Holst de berømte linier: "Hvad udad tabes, skal indad vindes." Det var i forbindelse med en stor industriudstilling i København, men for Enrico Dalgas og hans nystartede hedeselskab blev disse ord i befolkningens bevidsthed til overskrift for en voldsom indsats til gavn og glæde for Danmark og danskerne. Hederne blev tilplantet, åer rette ud, engdrag opdyrket og søer og fjorde inddæmmede og tørlagte. Forståeligt, nødvendigt og umådeligt populært. Men på et tidspunkt var næsten alle vandløb rettet ud, og næsten al jord var opdyrket. Landbruget havde imellemtiden ændret karakter. Det kunne ikke længere betale sig at fortsætte ad det oprindelige spor, og selv de gamle drænedes og inddæmmede områder voldte nu mest lodsejerne besvær. Alligevel fortsatte ikke mindst Hedeselskabet som det var begyndt. Især i 1940'erne, i 1950'erne og i 1960'erne gik det galt. To jyske eksempler - netop i Vestjylland - taler for sig selv. Skjernå-projektet, hvor åen med katastrofale følger for natur og miljø blev rettet ud, og den definitive udtørring af Danmarks næststørste sø - Fiilsø. Beslutningen fra 1941 blev allerede i samtiden kaldt en "national katastrofe."

Alligevel lykkedes det at køre videre endnu en tid, men omkring årtusindsskiftet stilnede det af. Det var nu åbenbart, at Danmark ikke havde råd til at miste mere natur. Økonomien skrankede og især fosforforurenningen eksploderede. Det var skidt for Danmark. Vi havde brug for naturområderne og en regning i milliardklassen skulle betales. Skjernåen blev lagt tilbage - mange andre med den, og Fiilsø står måske foran sin - særdeles bekostelige - genfødsel. Vandhuller, søer og mange inddæmmede områder blev igen de rensende naturperler, som både vi, grundvandet og den friske luft ikke kan være foruden.

Alt det var der folk med vilie, forstand og penge på lommen, der for længst havde indset. I 1960 blev Vejlerne i Thy fredet som Danmarks største naturvidenskabelige reservat og i 1993 erhvervede Aage V. Jensens Fonde området. Et enestående naturmiljø, som under ingen omstændigheder måtte gå tabt. Naboområdet var skov og vildmark, ejet af staten. Dermed var Danmarks største uberørte landskab med landets vigtigste område for vadefugle sikret for eftertiden og beboerne var kronvildt i massevis, Danmarks største bestand af traner, havørne, rødbrum, osv. Alt dette - måske den smukkeste natur i Danmark - var nu sikret for eftertiden. Troede man.

Desværre har panikken grebet os i et omfang, der tåler sammenligning med situationen efter 1864. Danmark er i fare. Krisen kradser. Landbruget fanget i en gældsfælde og vi har kun dansk olie og naturgas til et par års forbrug. Derefter venter afhængighed af Rusland og tvivlsomme stater i Mellemøsten. Hertil kommer truslen fra den globale opvarmning.

Kan vi overhovedet overleve, hvis vi ikke omgående og med alle midler gør noget ved både klimaet, energisikkerheden og arbejdsløsheden ?

Vores våben i dag er ikke landindvinding, men CO₂- neutral energi : Vindmøller. Alle kan se det fornuftige i det. Gavmilde støtteordninger og kunstige afregningspriser for vindmølleproduceret el

har endda gjort det muligt for en hvilken som helst grundejer – eller grundejerforening – at opstille egen vindmølle. Overordnet planlægning eller naturbeskyttelseshensyn har sjældent stillet sig i vejen.

Det bedste er dog havvindmølleparker.

Der er næppe noget menneske i Danmark, der ikke støtter dem. Derfor skal der også forskes i teknologien, og derfor skal der også etableres forsøgsanlæg. Det forstår alle og der er vel ingen, der ikke synes, at vi skal udnytte den ekspertviden, som netop Danmark af alle har været i stand til at præstere.

Verdensmarkedet ligger og venter. Forventningerne, glæden og optimismen ville Dalgas kunne nikke genkendende til.

Men også i dag er der en regning, der skal betales, hvis vi glemmer at koble forstanden på begejstringen.

Aage V. Jensen ville vende sig i sin grav, hvis han vidste, at staten, repræsenteret ved tidligere miljøminister Troels Lund Poulsen har planlagt den største, enkeltstående naturødelæggelse i danmarkshistorien. (Ministeren brugte dog selv ordet ”landskabsforandring”). Ingen smålig skelen til naturbeskyttelsesloven, og til at ministerens egen naturkanon for blot et år siden pegede på netop dette område som **særligt** bevaringsværdigt. Allerede d. 5 marts slutter høringsfasen. Er krisen virkelig så alvorlig, at det er nødvendigt i [den grad at forcere beslutningsprocessen? Eller er det en manøvre, hvor det gælder om at demonstrere politisk handlekraft i en krise- og begyndende valgtime?](#)

30 km² med 7 gigamøller på ubegribelige 250 m (Danmarks højeste bygning, rådhusårnet i Kbh. er i sammenligning kun 107 m), med tilhørende servicebygninger og vejanlæg vil være en sand katastrofe. 4-5 millioner træer skal fældes, og møllerne vil være synlige – i oplyst tilstand også om natten – i hele Thy.

Ministerens begejstring for projektet var stor – kun overgået af hans mangel på omtanke. Skjernå-skandalen er småting ved siden af dette, og han så tilsyneladende ikke det paradoksale i at bekæmpe klima- og miljøproblemer med naturødelæggelse. Jeg håber den nytiltrådte miljøminister er noget mere klarsynet.

Hvis dette testanlæg i Thy tillades, hvem vil da kunne sige nej til en uheldig placering af fremtidige testanlæg, til nye landbaserede vindmølleparker eller til fremtidens store enkeltvindmøller? For Danmarks natur kan dette blive en meget alvorlig konsekvens.

Det hele er så småt i gang. Se blot på den vestlige del af Limfjorden som pga. 100'vis af tilfældigt placerede og yderst skæmmende vindmøller mere ligner et industriområde end det unikke naturområde det engang var. Vi kan snart nærme os den fase, hvori også Hedeselskabet engang bragte os: Til gavn og glæde for os alle var vi tæt på at spolere landet, og nu koster det os store summer at reparere på fortidens synder.

I vestjylland, hvor den aktuelle vindenergi er så rigeligt repræsenteret, er der massevis af mere og især mindre givtige landbrugsområder, som Dalgas og hans efterfølgere aldrig burde have lagt under plov. (Iøvrigt kan landbrugsproduktion i vid udstrækning fortsætte på trods af testcenteret). Til den nye minister og til miljøudvalget er der blot at sige: Find dog et bedre sted til dette projekt og find generelt gennemtænkte løsninger på den fremtidige placering af alle andre vindmøller. Kunsten må jo være at undgå at spille klima, miljø og natur ud mod hinanden.

[Det er en meget vanskelig opgave for jer landspolitikere, men nu da amternes muligheder for at lægge den nødvendige distance til de lokale politiske og erhvervsmæssige interesser er væk, er det netop jeres opgave, at tænke i helheder. Svært, men ikke umuligt. Måske lidt indiansk livsfilosofi kan hjælpe jer lidt på vej.](#)

Den store høvding Chief Seattle så i midten af 1800-tallet med forfærdelse på de hvides tankeløse ødelæggelse af naturen. I en situation hvor de hvide ville presse indianerne til at afstå deres land, skrev han et brev til den amerikanske præsident. Et brev som FN's miljøudvalg har kaldt ”det smukkeste og mest dybtgående, der nogensinde er sagt om mennesker og miljø.”

Chief Seattle skrev bla.:

_Vi ved, den hvide mand ikke forstår vor indstilling...Han behandler sin mor, jorden, og sin bror, himlen, som ting, der skal købes, plyndres, sælges som får eller glasperler. Hans appetit vil fortære og kun efterlade en ørken...Og hvad er der ved livet, hvis man ikke kan høre natteravnens ensomme skrig eller frøens argumenter ved søen om natten..Hvad er mennesket uden dyrene? Hvis alle dyrene forsvandt, ville menneskene dø af en stor sjælelig ensomhed. For hvad der end sker for dyrene, vil snart ske for mennesket. Alt står i forbindelse med hinanden...

Dette ved vi: Jorden tilhører ikke mennesket; mennesket tilhører Jorden. Dette ved vi: Alle ting er forbundet med det blod, som forener én familie. Alle ting er forbundne. Hvad der end hænder Jorden, hænder Jordens sønner. Mennesket har ikke vævet livets spind: det er blot en tråd i det.

Hvad han end gør mod spindet, gør han mod sig selv.

Hvor er krattet ? Borte. Hvor er ørnen ? Borte. Enden på livet og begyndelsen til overlevelse.

Sentimentalt pjat ?

Næppe. Ikke kun gamle indianere også højst nutidige filosoffer hævder, at den største ressource, den største kapital, vi har, meget vel kan være naturen selv.

Lær af Chief Seattle at arbejde med naturen og ikke imod den, og tænk på, at Danmark er det europæiske land, der er rigest på landbrugsjord og fattigst på natur.

Med venlig hilsen

Carl Harding Sørensen
Helgesgade 13
8260 Viby J
carlharding@stofanet.dk

PS Jeg har ingen personlige interesser i denne sag. Jeg bor i Århus og har kun en gang besøgt området i Thy og er ikke medlem af Danmarks naturfredningsforening eller lign.